DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
18. maj 1995 *

I sag C-327/92,

angående en anmodning, som Raad van Beroep, Haag (Nederlandene), i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Rheinhold & Mahla NV

mod

Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som kodificeret i Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), og af EØF-traktatens artikel 51,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, F.A. Schockweiler, og dommerne P.J.G. Kapteyn, G.F. Mancini, C.N. Kakouris og J.L. Murray (refererende dommer),

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: C. Gulmann
justitssekretær: ekspeditionssekretær H.A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Rheinhold & Mahla NV ved skattekonsulenterne W.A.H. Pierik og S. Feenstra

— Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid ved C.R.J.A.M. Brent, chef ad interim for Den Juridiske Tjeneste for Sociale Sikringssager ved »Gemeenschappelijk Administratiekantoor«, som befuldmægtiget

— den nederlandske regering ved juridisch adviseur A. Bos, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved Ministerialrat E. Röder og Regierungsdirektor C.-D. Quassowski, begge Forbundsøkonomiministeriet, som befuldmægtigede

— den græske regering ved assisterende juridisk konsulent F. Georgakopoulos, Statens Advokatkontor, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent D. Gouloussis og B. J. Drijber, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 16. september 1993 er afgivet mundtlige indlæg af Rheinhold & Mahla NV, af Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnij-

verheid ved F.W.M. Keunen og M. Haarms, juridiske medarbejdere ved »Gemeenschappelijk Administratiekantoor«, som befuldmægtigede, af den nederlandske regering ved adjunct-juridisch adviseur i Udenrigsministeriet J.W. de Zwaan, som befuldmægtiget, og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 18. november 1993,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 26. juni 1992, indgået til Domstolen den 31. juli s.å., har Raad van Beroep, Haag (herefter benævnt »Raad van Beroep«), i henhold til EØF-traktatens artikel 177 stillet to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som kodificeret i Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, herefter benævnt »forordning nr. 1408/71«), og af EØF-traktatens artikel 51.

2 Disse spørgsmål er blevet rejst under en tvist mellem selskabet Rheinhold & Mahla NV (herefter benævnt »Rheinhold«) og Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid (direktionen for metalindustriens faglige sammenslutning, herefter benævnt »Bedrijfsvereniging«) vedrørende sociale bidrag, som sidstnævnte har afkrævet førstnævnte.

3 I årene 1983 og 1984 udførte virksomheden Van Breugel Isolatie BV (herefter benævnt »Van Breugel«), som har hjemsted i Nederlandene, en række isoleringsarbejder i Belgien som underentreprenør for Rheinhold, der er et belgisk selskab.

4 I 1985 gik Van Breugel konkurs som følge af økonomiske vanskeligheder. Under afviklingen viste det sig, at selskabet ikke havde indbetalt forskellige bidrag til Bedrijfsvereniging — som er den institution, der varetager opkrævningen af sociale bidrag i den økonomiske sektor, som Van Breugel tilhører — som selskabet skyldte institutionen for arbejde udført af dets i Nederlandene bosiddende arbejdstagere i henhold til den ovennævnte underentreprisekontrakt. Det samlede ikkebetalte bidragsbeløb var på 49 263,42 HFL.

5 Da Van Breugel's aktiver var utilstrækkelige, afkrævede Bedrijfsvereniging den 30. december 1986 Rheinhold betaling af disse bidrag i henhold til artikel 16b, stk. 5, litra a), og artikel 16b, stk. 8, i den dagældende Coördinatiewet Sociale Verzekering af 24. december 1953 (lov om koordinering af bestemmelser vedrørende social sikring med bestemmelser om beskatning af lønindkomst, Stb. 577).

6 Denne lov (herefter benævnt »CwSV«) har til formål at koordinere dels de forskellige sociale sikringsgrene (arbejdsløshed, sygdom, invaliditet osv.) indbyrdes, bl.a. ved indførelse af et enhedsbidrag, og dels de forskellige sociale sikringsgrene og den nederlandske lovgivning om beskatning af lønindkomst, bl.a. ved definition af fælles begreber og fastsættelse af identiske regler om opkrævning.

7 Ifølge CwSV, artikel 16b, stk. 5, litra a), hæfter entreprenøren solidarisk for betaling af bidrag og forskud på bidrag, som underentreprenøren skal betale i forbindelse med virksomhed udøvet af de arbejdstagere, han beskæftiger som led i den pågældende entreprise.

8 Artikel 16b, stk. 8, bestemmer, at entreprenørens solidariske ansvar, som er fastslået i samme artikels stk. 5, kun kan gøres gældende, såfremt underentreprenøren undlader at betale de forfaldne bidrag eller forskud på bidrag.

9 Disse bestemmelser blev indsat i CwSV ved Wet Ketenaansprakelijkheid af 4. juni 1981 (lov om kædeansvar, Stb. 370), bl.a. for at gøre en ende på problemet med tvivlsomme underentrepriser. Bestemmelserne har til formål at sikre opkrævningen af bidrag i de økonomiske sektorer, navnlig byggesektoren, hvor underentreprenører og leverandører på lejlighedsbasis ofte undlod at foretage indbetalinger. Før disse regler blev udstedt, var det ikke altid muligt at inddrive forfaldne beløb, når disse virksomheder gik konkurs.

10 Der gælder to betingelser for hovedentreprenørens ansvar. For det første kan det ikke gøres gældende, hvis der er nogen som helst grund til at antage, at den manglende betaling af forfaldne beløb hverken kan tilregnes underentreprenøren eller entreprenøren (artikel 16b, stk. 9). Dernæst kan entreprenøren forsøge at sikre sig mod dette ansvar ved på en spærret konto, som åbnes i underentreprenørens navn, at indbetale den til bidragene svarende del af underentreprisesummen. Denne konto skal oprettes i en bank og udelukkende tjene til betaling af bidrag. Det fremgår i alle tilfælde, at hovedentreprenørens ansvar kan gøres gældende, selv om han er i god tro.

11 Rheinhold indbragte den førnævnte beslutning om, at selskabet skulle betale de bidrag, som ikke var betalt af Van Breugel, for Raad van Beroep. For denne retsinstans hævdede Bedrijfsvereniging, at artikel 16b, stk. 5, litra a), og artikel 16b, stk. 8, i CwSV i henhold til forordning nr. 1408/71 ligeledes fandt anvendelse på en entreprenør med hjemsted i udlandet.

12 Da retten fandt det tvivlsomt, om CwSV, og især artikel 16b, stk. 5, litra a), og artikel 16b, stk. 8, er omfattet af forordning nr. 1408/71, besluttede den at stille Domstolen følgende to præjudicielle spørgsmål:

»1) Er Coördinatiewet Sociale Verzekering omfattet af det saglige anvendelsesområde for forordning (EØF) nr. 1408/71?

2) Såfremt spørgsmål 1) besvares bekræftende, betyder det da, at de i Coördinatiewet Sociale Verzekering indsatte artikler 16a-16e (Wet Ketenaansprakelijkheid) hverken kan eller skal undtages fra det saglige anvendelsesområde, når henses til formålet med EØF-traktatens artikel 51?«

Det første spørgsmål

13 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på en national lovgivning, der som CwSV koordinerer forskellige sociale sikringsgrene i en medlemsstat.

14 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål skal det først bemærkes, at denne forordnings artikel 4, stk. 1 og 2, bestemmer følgende:

»1. Denne forordning finder anvendelse på enhver lovgivning om sociale sikringsgrene, der vedrører:

a) ydelser i anledning af sygdom og moderskab

b) ydelser ved invaliditet, herunder ydelser, der tager sigte på at bevare eller forbedre erhvervsevnen

c) ydelser ved alderdom

d) ydelser til efterladte

e) ydelser i anledning af arbejdsulykker og erhvervssygdomme

f) ydelser ved dødsfald

g) ydelser ved arbejdsløshed

h) familieydelser.

2. Denne forordning finder anvendelse på alle almindelige og særlige sociale sikringsordninger med eller uden bidragspligt samt på ordninger, der pålægger arbejdsgiveren eller rederen forpligtelser med hensyn til de i stk. 1 omhandlede ydelser.«

15 Dernæst bemærkes, at Domstolen i dom af 5. maj 1977 (sag 104/76, Jansen, Sml. s. 829, præmis 7), har fastslået, at denne artikel fastlægger anvendelsesområdet for bestemmelserne i forordning nr. 1408/71 ved udtryk, som viser, at fællesskabsreglerne finder anvendelse på samtlige nationale sociale sikringsordninger.

16 Det må derfor antages, at ikke blot de specielle love om forskellige sociale sikringsgrene, som nævnes i artikel 4, stk. 1, men også lovgivning, der som den nederlandske CwSV har til formål at sikre koordinering dels mellem flere af disse grene, bl.a. ved at indføre et enhedsbidrag, og dels mellem disse forskellige sociale sikringsgrene og lovgivningen vedrørende beskatning af lønindkomst — ved fastlæggelse af fælles begreber og indførelse af identiske opkrævningsregler — falder ind under det saglige anvendelsesområde for forordning nr. 1408/71.

17 Det er herved uden betydning, at CwSV ikke er angivet i den erklæring, som den nederlandske stat har afgivet i henhold til artikel 5 i forordning nr. 1408/71.

18 Domstolen har nemlig gentagne gange fastslået, at den omstændighed, at en medlemsstat ikke har nævnt en lov i denne erklæring, ikke i sig selv bevirker, at denne lov ikke falder ind under det saglige anvendelsesområde for forordning nr. 1408/71 (jf. dom af 29.11.1977, sag 35/77, Beerens, Sml. s. 2249, præmis 9, og af 27.1.1981, sag 70/80, Vigier, Sml. s. 229, præmis 15).

19 Det første præjudicielle spørgsmål skal følgelig besvares med, at forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på en lovgivning, der som CwSV koordinerer forskellige sociale sikringsgrene i en medlemsstat.

Det andet spørgsmål

20 Indledningsvis skal det bemærkes, at det ifølge forelæggelseskendelsen kan lægges til grund, at det i det foreliggende tilfælde er i sin egenskab af underentreprenør, at

Van Breugel har udført visse isoleringsarbejder for Rheinhold's regning i Belgien. Det er derfor under hensyntagen til denne egenskab, at spørgsmålet skal besvares.

21 Det fremgår følgelig, at den forelæggende ret med sit andet spørgsmål i det væsentlige ønsker oplyst, om bestemmelser, der som artikel 16b, stk. 5 og 8, i CwSV pålægger hovedentreprenøren at betale de sociale sikringsbidrag, der ikke er betalt af en insolvent underentreprenør, er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71, når henses til formålet med traktatens artikel 51.

22 Hertil bemærkes, at den omstændighed, at en regel findes i en lov, som falder uden for forordningens anvendelsesområde, ikke nødvendigvis indebærer, at denne regel ligeledes falder uden for dette (se herved dom af 10.1.1980, sag 69/79, Jordens-Vosters, Sml. s. 75, og af 3.6.1992, sag C-45/90, Paletta, Sml. I, s. 3423). Omvendt betyder den omstændighed, at en lov som CwSV falder ind under det saglige anvendelsesområde for forordning nr. 1408/71, ikke, at hver enkelt af dens bestemmelser nødvendigvis er omfattet af forordningen.

23 Som generaladvokaten med rette har fremhævet i punkt 16 i sit forslag til afgørelse, er det afgørende kriterium den forbindelse, som findes mellem den pågældende bestemmelse og de love, som regulerer de sociale sikringsgrene, der er opregnet i artikel 4 i forordning nr. 1408/71, idet denne forbindelse skal være direkte og tilstrækkelig relevant.

24 Med hensyn til forordningens anvendelsesområde bemærkes, at ifølge artikel 4, stk. 1 og 2, finder forordningen bl.a. anvendelse på ordninger vedrørende arbejdsgiverens forpligtelser med hensyn til ydelser i anledning af sygdom og moderskab,

invaliditet, alderdom, ydelser til efterladte, ydelser i anledning af arbejdsulykker og erhvervssygdomme, ydelser ved arbejdsløshed samt ydelser ved dødsfald og familieydelser.

25 I dom af 24. juni 1975 (sag 8/75, Foot-Ball Club d'Andlau, Sml. s. 739) har Domstolen i øvrigt fastslået, at i henhold til forordning nr. 3, som gik forud for forordning nr. 1408/71, gælder forpligtelsen til at betale de bidrag, der er fastsat i den sociale sikringslovgivning, også for en arbejdsgiver etableret i en anden medlemsstat, på hvis område arbejdstageren midlertidigt udøver sin virksomhed.

26 Det tilfælde, som den pågældende bestemmelse anvendes på i den foreliggende sag, har imidlertid en væsentlig anden karakter. Det vedrører nemlig ikke forpligtelsen for en arbejdsgiver med hjemsted i en anden medlemsstat til at afregne de sociale bidrag, som han skal betale, i henhold til nederlandsk lovgivning, men forpligtelsen for en tredjemand etableret i en anden medlemsstat til at betale de beløb til Bedrijfsvereniging, som svarer til de sociale bidrag, der ikke er blevet betalt af en arbejdsgiver etableret i Nederlandene.

27 Skønt det ikke kan benægtes, at der består en vis forbindelse mellem arbejdsgiverens forpligtelser med hensyn til social sikring og hovedentreprenørens ansvar, således som det er udformet ved bestemmelser som artikel 16b, stk. 5 og 8, i CwSV, må det nødvendigvis fastslås, at denne forbindelse kun er indirekte.

28 Reglen om hovedentreprenørens ansvar, som er indført ved den nederlandske lovgivning, er ikke baseret på et arbejdsgiver-lønmodtagerforhold mellem hovedentreprenøren og de arbejdstagere, for hvilke der skal betales bidrag, men følger af den omstændighed, at hovedentreprenøren har benyttet tjenesteydelser udført af en

underentreprenør, som ikke har betalt de sociale bidrag, han skal betale i anledning af arbejde, der er præsteret af hans arbejdstagere som led i en entreprise, der er bestilt af hovedentreprenøren.

29 Følgelig er denne entreprenør i henhold til artikel 16b, stk. 5 og 8, i CwSV ikke i egentlig forstand forpligtet til at betale sociale bidrag. Han skal i virkeligheden erstatte det indtægtstab, som Bedrijfsvereniging lider som følge af, at arbejdsgiveren ikke betaler de sociale bidrag.

30 Under disse omstændigheder kan denne tredjemandshæftelse ikke anses for at have en direkte og tilstrækkelig relevant forbindelse med anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71, således som det er defineret i dennes artikel 4.

31 Forholdet kunne være et andet, hvis anvendelsen af de i sagen omhandlede bestemmelser var betinget af, at det blev påvist, at der forelå svig fra hovedentreprenørens side. Dette kunne være tilfældet, hvis det blev bevist, at sidstnævnte faktisk var den virkelige arbejdsgiver for de arbejdere, for hvilke de sociale sikringsbidrag ikke var blevet betalt.

32 Det følger af det foregående, at bestemmelser, der som artikel 16b, stk. 5 og 8, i CwSV foreskriver, at hovedentreprenøren hæfter solidarisk for betaling af bidrag og forskud på bidrag, som ikke er blevet betalt, og som underentreprenøren skal betale i anledning af arbejde præsteret af de arbejdstagere, som han beskæftiger i forbindelse med den pågældende entreprise, ikke falder ind under anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71.

33 Dette resultat bekræftes i øvrigt af, at den eneste bestemmelse i forordning nr. 1408/71, som behandler forpligtede institutioners krav over for erstatningsplig-

tige tredjemænd, er artikel 93, og at denne artikel på ingen måde angår det tilfælde, at sociale bidrag, som skal betales af arbejdsgiveren, inddrives hos tredjemand.

34 Det andet spørgsmål må derfor besvares med, at bestemmelser, der som artikel 16b, stk. 5 og 8, i CwSV pålægger hovedentreprenøren at betale de sociale sikringsbidrag, der ikke er betalt af en insolvent underentreprenør, ikke falder ind under anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71.

Sagens omkostninger

35 De udgifter, der er afholdt af den tyske, den nederlandske og den græske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Raad van Beroep, Haag, ved kendelse af 26. juni 1992, for ret:

1) **Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som kodificeret i Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, finder anvendelse på en**

lovgivning, der som Coördinatiewet Sociale Verzekering koordinerer forskellige sociale sikringsgrene i en medlemsstat.

2) Bestemmelser, der som artikel 16b, stk. 5 og 8, i Coördinatiewet Sociale Verzekering pålægger hovedentreprenøren at betale de sociale sikringsbidrag, der ikke er betalt af en insolvent underentreprenør, falder ikke ind under anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71.

Schockweiler Kapteyn Mancini

Kakouris Murray

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 18. maj 1995.

R. Grass F.A. Schockweiler

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling